

Volle broers Bolt en Pepe hoog in de indexlijsten

'We weten niet alles'

De familie Van Wichen uit Maasbommel (GD) timmert al een aantal jaren aan de weg met haar Molenkamp-fokkerij en dat werd dit jaar bevestigd door de hoge index van de dochtergeteste stier Bolt RF. De koefamilie waar hij uit stamt moet renderen op een grootschalig no-nonsense bedrijf, waar alles is gericht op ziektepreventie.

Hij heeft meer dan 300 NVI-punten op basis van melkgevende dochters in Nederland en is uiterst compleet. Ga maar na, bijna duizend kilo melk met +0,10 procent eiwit, 109 totaal exterieur en prima gezondheidseigenschappen. Hij is bovendien vrij van O Man, Shottle en Goldwyn-bloed en beschikt ook nog over de roodfactor. Molenkamp Bolt RF (Bookem x Spencer) uit de Grietjes, de succesvolle koefamilie van Henk, Gerrie en Mark van Wichen uit Maasbommel (GD), die eerder al Farfan en Andy voortbracht. Waar GGI nu goede sier maakt met Bolt, testte CRV zijn volle broer Pepe. De organisatie lijkt zich met zijn vroegtijdige afvoer te hebben vergalopperd, want hoewel Pepe niet over de roodfactor

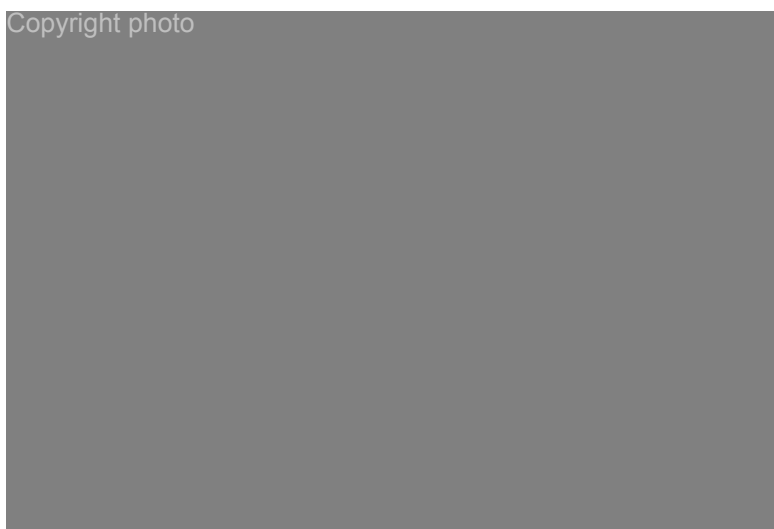
beschikte, blijkt hij vrijwel net zo compleet als zijn broer en noteert hij 288 NVI-punten. Op basis van de Totaal Index Praktijk is hij zelfs de betere van de twee.

Roodfactor

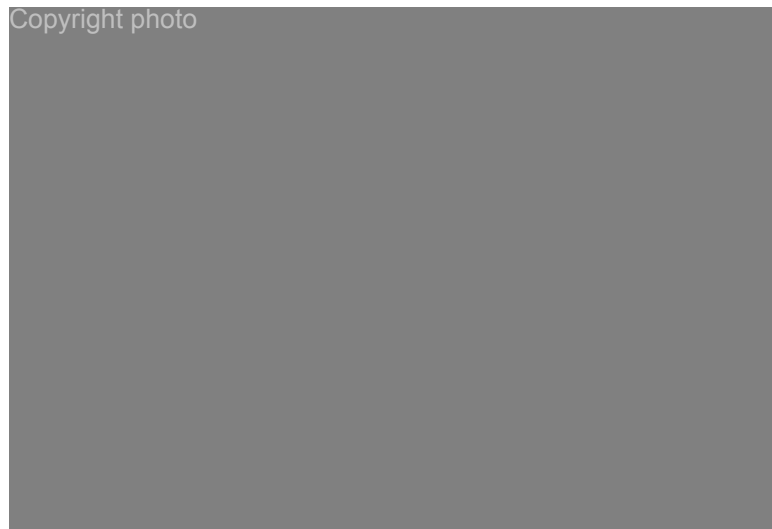
Bolt en Pepe komen uit een oude Nederlandse koefamilie. Henk (65) herinnert zich hoe hij de eerste Grietje, een MRIJ-vaars, in de jaren '70 van een oom kocht. Van Wichens MRIJ-veestapel werd in de jaren '80 met Red Holstein ingekruist, waarna de productie flink steeg. In de jaren '90 schakelde de familie echter over op zwartbont. „Er was in die tijd vooral op het gebied van exterieur onvoldoende kwaliteit

bij roodbont”, herinnert Mark (36) zich, „het was in de tijd van stieren als Pigeonwood.” Vlak na de mond- en klauwzeercrisis in 2001 was de volledige veestapel zelfs zwartbont. De nog resterende roodbonten werden naar de geruimde bedrijven verkocht. Hoewel de familie nadrukkelijk afscheid had genomen van de roodbontfokkerij, was het enkele jaren later toch die kleurslag die voor de allereerste foktechnische interesse zorgde. „We hadden Jocko Besne gebruikt en CRV benaderde ons met de vraag of we de pink Grietje 28 op de roodfactor wilden onderzoeken”, vertelt Henk. Die bleek ze te bezitten en besloten werd de pink met Classic te spoelen, hetgeen in 2006 tot de geboorte van het roodbonte stierkalf Molenkamp

Links de ligboxruimte voor de droge koeien, rechts het grote strohok voor de kalfkoeien en achter de drie op een rij geplaatste melkrobots een 0+6+0-stal voor de melkgevende dieren.

Grietje 50 RF (Spencer x Jocko) is de moeder van Bolt RF en Pepe.

Grietje 28 RF (Jocko x Major x Cash) geldt als stammoeder van de Grietjes en staat aan de basis van stieren als Farfan, Andy, Bolt en diverse jonge stieren.

Farfan leidde. De stier gold lange tijd als de hoogste Classic-zoon en schopte het zelfs tot stiervader, maar zijn carrière was wegens een blessure maar kort.

Wat ouderwets

De kans dat Grietje 28 de roodfactor bezat, was met haar afstamming Jocko x Major x Cash overigens niet bepaald groot. Volgens Mark was ze als vaars 'wat ouderwets'. „Een beetje dik en breed, maar wel imponerend sterk.“ Als derdekalfs koe werd ze desalniettemin met 89 punten ingeschreven. Haar bouw had ze van haar grootmoeder, Grietje 13, een sterke en brede Cash-dochter die meer dan 10.000 kilo vet en eiwit zou produceren. De combinatie met Major, die tengere koeien gaf, kon volgens Van Wichen dan ook geen kwaad. „Grietje 23 was vijfdekalfs en vers, toen ze na 60.000 kilo melk helaas een poot brak.“

Grietje 28 werd aanvankelijk alleen benut voor het roodbontsegment. Na de spoeling met Classic leidde een natuurlijke dracht van Lichtblik tot de roodbonte Messi, die enige tijd als fokstier op de Alta-stierenkaart heeft gestaan. Grietje werd als vaars gespoeld met roodbonte stieren als Dominator, Elayo, Mr Burns en Spencer, waarna CRV bedacht dat de koe ook voor het zwartbonte segment interessant zou kunnen zijn. Het gevolg was

spoelingen met de stieren Goldwyn, Restha en Durham Fortune.

NRM

Hoewel Grietje 28 meerdere keren is gespoeld, was het resultaat niet bijster groot. „Ze spoelde matig“, aldus Mark. „Drie spoelingen met Mr Burns leidden tot slechts één kalf“, illustreert hij. Wel groeide dit ene exemplaar, de roodbonte Grietje 58, uit tot een fraai individu. Ze voerde de dochtergroep van Mr Burns aan op de NRM van 2010 en werd prompt tot beste van de groep verkozen. „Best bijzonder“, vindt Mark, „want we hadden nog nooit deelgenomen aan de NRM.“ Ook Grietje 58 is als stiermoeder benut. Zoon Molenkamp Kuyt Red (v. Destry) staat in de dochtergeteste roodbontlijst in Duitsland op plek 7 en kleinzoon Burnet Red (Snow RF x Destry) staat er nu hoog voor exterieur.

De spoeling van Grietje 28 met Heihoeve Delta Spencer leidde tot vier volle zussen, drie roodbonte en één zwartbonte. „Het waren alle Spencers met breedte“, herinnert Henk zich. De zussen waren alle succesvol in hun nafok, met 'de zwarte Spencer' Grietje 50 als moeder van Bolt als voorlopig hoogtepunt. Mark schaaft de koe samen met Grietje 58 en Grietje 61 (v. Goldwyn) onder zijn favoriete dochters van Grietje 28. Grietje 61 was met 88 punten fraai en de volle zus van fokstier Molenkamp Andy,

nu vooral bekend als vader van de huidige topstieren Julandy en Brandy. Ze is tevens de grootmoeder van de Molenkamp Milik Red (Cyrus x Jerudo), een hoornloze jonge stier van Masterrind.

Beperkende factor

„De zwarte Spencer combineert een functioneel exterieur met productie en gezondheid. Als je meer koeien gaat melken, ga je van dit type koe houden, meer het iets rondere en bredere type“, vindt Mark. „Arbeid wordt dan de beperkende factor. Je wilt koeien waar je geen werk aan hebt, met een hoge productie en liefst toch ook nog een beetje mooi.“ De Van Wichens melken 170 koeien, waarvan een derde deel roodbont is, in het Land van Maas en Waal, net aan de Gelderse kant van de grens met Brabant. „We zitten in een gebied waar zo'n vijf tot tien jaar geleden heel veel ontwikkeld is in het kader van de ruilverkaveling.“

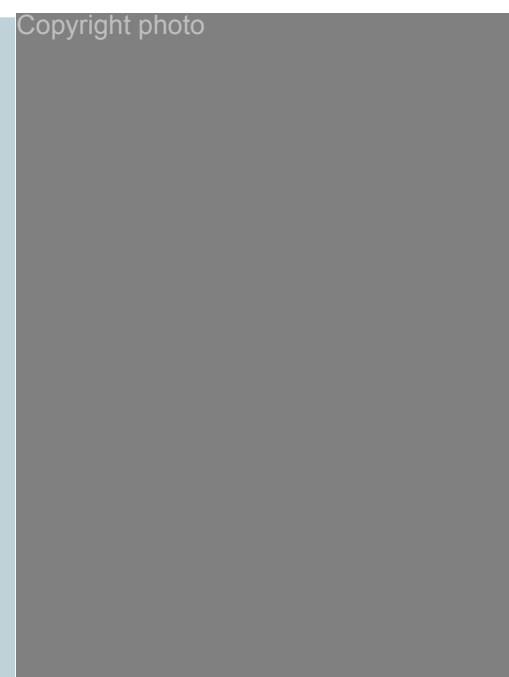
Eerder boerde Van Wichen nabij het zes kilometer verderop gelegen plaatsje Alphen. „We hadden daar slechts anderhalve hectare grond bij huis. Wel hadden we binnendijs 30 hectare grond in eigendom en pachtten we nog eens 17 hectare in de uiterwaarden“, vertelt Mark. De locatie waar ze nu boeren is twintig jaar geleden aangekocht door een ontzandingsmaatschappij, maar dat project ►

Tellus Focus

Mark van Wichen werkte na zijn opleiding aan de HAS Den Bosch als verkoper voor fokkerijorganisatie Alta, waarbij zijn werkgebied grensde aan dat van zijn leeftijdgenoot en latere kameraad Jan-Willem Hoftijzer uit Zwartewaal (ZH). Het was in de periode dat Alta met het Tellus-franchiseconcept kwam en de jongens kregen aangeboden om dat op te pakken. Zo ontstond in 2006 Tellus Focus in Midden en Zuidwest-Nederland, met twee jonge directeuren aan het roer. „Lucky Mike was toen de echte eyecatcher en dat zorgde voor een flinke boost“, aldus Mark. „We konden personeel aannemen en dat pakte gelukkig goed uit. We hadden 13 man aan het werk en dus een grote verantwoordelijkheid.“

Na verloop van tijd veranderde het franchiseconcept en werden de KI-clubs steeds zelfstandiger. Toen op een gegeven moment Jan-Willems vader ziek werd en al snel overleed, ging hij drie dagen werken om thuis verder de boerderij te runnen. Mark ging fulltime verder. „Dat ging anderhalf jaar

zo, maar het was eigenlijk niet vol te houden, we hadden thuis ook beide net een nieuwe stal gezet. We hadden net bedacht om een bedrijfsleider op Focus te zetten, toen we door Heemskerk werden benaderd. Die wilden juist meer in begeleiding en inseminatie doen en dan het liefst met een bestaande partij in zee gaan.“ De mannen gingen daarop een samenwerking aan en verkochten na twee jaar alle aandelen, waardoor Heemskerk begin 2016 de nieuwe eigenaar werd. „Belangrijk bij de overdracht was dat zowel het personeel als de klanten goed terecht zouden komen. Daarnaast was het bewaren van het Focus-concept met onder andere een brede stierenkaart een duidelijke voorwaarde.“ Jan-Willem werkt nog een dag in de week als paringsadviseur, terwijl Mark nog altijd fulltime aan het werk is voor Focus en nu vooral voor Heemskerk. Hij is verkoopleider over alle Heemskerk-concepten heen en daarnaast de contactpersoon van de KI-clubs.

Copyright photo

Alle melkgevende koeien lopen in één groep en worden gemolken door drie Lely A3 Next-melkrobots.

ketste door een Nimby-procedure (not in my back yard) af. „De bewoners zagen een enorm gat tussen de rivieren niet zitten. Onze pachtgrond werd als alternatief aangedragen, met onze eigen grond als ruilmiddel voor andere grondbezitters. Er kwam een deal met de maatschappij, waarbij we afstand deden van al onze grond en we de huidige locatie met 50 hectare achter de boerderij terugkochten.”

Vreemde arbeid

Henk en Gerrie streken zo in 2008 neer op een locatie waar al jarenlang geen agrarische bedrijvigheid meer was en waar de aanwezige gebouwen uit de jaren '70 stamden. „Maar voor die tijd was het een heel moderne, ruim opgezette boerderij met ruimte voor honderd koeien.” Van Wichen bouwde er direct een nieuwe stal bij, waarin sinds 2009 wordt gemolken. Het betreft een rechthoekig stal van 65 x 38,5 meter met 211 ligboxen, zeven mestgangen heen en terug (14 in totaal) en een geïsoleerd dak. Voorin de stal is een ligboxgedeelte met ruimte voor de droge koeien en een groot strohok voor de kalfkoeien, daarachter in dwarsopstelling een rij met drie Lely A3 Next-melkrobots en achter de robots het ligboxgedeelte voor de melkkoeien, welke allemaal in één groep lopen.

Waar de veehouder bij de ingebruikname van de nieuwe stal nog honderd koeien molk, is dat aantal nadien verdubbeld. „Het idee was om met robots 200 koeien te melken, met vreemde arbeid te werken en daardoor flexibel te zijn in het sociale leven”, stelt

Copyright photo

Het linker kalf Anky 102 (Bram RF x Brekem) heeft een gNVI van 376 punten en behoort daarmee tot de allerhoogste van het ras. Haar vader Bram heeft Bolt als vader en daarmee stamt het kalf tevens van de Grietjes af.

Mark. De jonge veehouder is doordeweeks overdag buitenshuis werkzaam en met name 's avonds en in de weekenden aanwezig. „Ik werk voorlopig nog bij Heemskerk (zie het kader 'Tellus Focus', red.) en dat bevalt heel goed. We hebben op de maandag, woensdag en vrijdag een zzp'er voor 25 uur in dienst en daarnaast een goede zaterdaghulp.” Mark wil op termijn de boerderij overnemen en daarbij arbeid aantrekken om het werk rond te zetten. Voorlopig woont hij echter nog met zijn gezin op de oude locatie aan de rand van Alphen, welke ze toch besloten aan te houden en waar het jongvee nu wordt gehuisvest.

Weerstand

Vanwege de omvang en Marks beperkte aanwezigheid is de bedrijfsvoering erop gericht om problemen zoveel mogelijk te voorkomen. „Met het oog op de weerstand, voeren we altijd bierbostel, levende gisten en organisch gebonden mineralen. We willen een goed management voeren, waar de koeien makkelijk in functioneren, maar ook een makkelijk management.” De melkrobots zijn daartoe van meet af aan uitgerust met Propydo-doseerpompen, zodat de koeien de eerste drie weken automatisch energiedrank over de brok verstrekt krijgen. „Het is heel belangrijk dat de koeien gezond zijn.” Jaarrond opstallen kan volgens Mark in dat kader prima. „We hebben eigenlijk nooit aan weidegang gedaan. Dat moet een keuze zijn en blijven, met zo'n stal is weidegang bovendien niet per definitie beter. Tegelijkertijd sluit ik niet uit dat we ooit gaan weiden, net zo min als dat er ooit weer een

melkstal komt. Misschien willen mijn kinderen over twintig jaar wel grote aantallen dieren melken.”

Voorlopig is verdere groei echter niet aan de orde. „De doelstelling was om met 200 koeien 2 miljoen liter te melken, maar dat steeg al snel tot 2,3 miljoen”, vertelt Mark. In het kader van de fosfaatreductie had Van Wichen 48 grootvee-eenheden te veel, wat hij deels oploste door dieren naar een kameraad in Wales te verkopen. Tevens staat een deel van het jongvee bij een jongvee-opfokker in België. De veestapel is inmiddels gereduceerd tot 170 dieren, welke overigens nog altijd voor een jaarproductie van 2 miljoen kilo melk zorgen.

Fokveedagen

Waar Mark zijn waardering uitspreekt voor de zelfredzame koe, blijkt het eveneens genoemd 'ook nog een beetje mooi' wel degelijk van belang op het bedrijf. Niet dat die twee zaken elkaar per definitie bijten uiteraard. Maar Van Wichen heeft dit jaar al aan meerdere fokveedagen deelgenomen. „We hebben dit jaar om de twee maanden een keuring, dat is haast te veel van het goede”, stelt hij. De deelname was overigens niet zonder succes. Zo won de familie in augustus nog het kampioen- en reservekampioenschap op de Dairy Fair Mariënwaardt in Beesd met Roos 5 (Aikman x Colt P) en Grietje 223 P (Kanu P x Ladd P) in de categorie roodbont jong en hadden ze tevens de beste bedrijfscollectie. Een week eerder was Marks kameraad Jan-Willem Hoftijzer (zie het kader 'Tellus Focus') succesvol op de fokveedag in Hellevoetsluis.

Copyright photo

Bedrijfsgegevens

Henk (65) en Gerrie (66) van Wichen runnen samen met zoon Mark (36) het melkveebedrijf Molenkamp Holsteins in Maasbommel (GD). Mark woont met zijn vrouw Anky (36) en kinderen Roos (6), Saar (5) en Joep (1) enkele kilometers verderop en fokt daar het jongvee op. Daarnaast heeft Mark een volledige baan bij Heemskerk. Op het bedrijf worden 170 koeien met drie Lely A3 Next-melkrobots gemolken met een rollend jaargemiddelde van 11.751 kilo melk met 4,06 procent vet en 3,45 procent eiwit. De koeien worden de laatste tijd hoofdzakelijk geïnsemineerd met Molenkamp KP Carter, die

geldt als één van de hoogste stieren van Frankrijk. Verder gebruiken de veehouders stieren als Silver, Tarzan, Montana, Commander, Jacot Red, Kimball RF en Salvatore RF. „We kijken meer naar de Amerikaanse TPI dan naar de NVI. De reden is dat er geen framekenmerken in de NVI zitten en TPI-indexen over het algemeen wat stabiel zijn. Verder willen we de koeien niet te klein, ze moeten wel 1,50 meter groot blijven, en breedte in de kruizen houden. We willen ook capaciteit in de uiers hebben, dus lengte en breedte en ruimte tussen de voor- en achterspenen.” De koeien krijgen een gemengd rantsoen dat

Copyright photo

Anky 1 (Spencer x Shottle) is de moeder van fokstier Molenkamp Sam. Ze is het resultaat van een spoeling waar destijds ook volle zus Anky 2 uit voortkwam. Uit de Anky's stammen inmiddels diverse genetisch hoogwaardige dieren, zowel in de mannelijke als in de vrouwelijke lijn.

Daar werd de roodbonte Dynamic Espot (Fageno x Jerudo), een kleindochter van Grietje 61, tussen alle zwartbonten tot fraaiste vaars verkozen. En onlangs won ze tevens het roodbonte vaarzenkampioenschap op de Midsummer Dairy Show in Schijndel. Mark en Jan-Willem hebben onder het Dynamic-prefix meerdere dieren in gezamenlijk eigendom en helpen elkaar op fokveedagen. Hoewel Van Wichen zo nu en dan succesvol is op regionale fokveedagen, heeft hij de absolute top op landelijk niveau nog niet bereikt. Maar zijn ambitie ligt er ook niet direct. „We vinden meedoen belangrijker dan winnen. Het ontbreekt ons aan tijd voor een optimale voorbereiding.”

Anky's

Waar de Grietjes het meest talrijk zijn in Maasbommel – de teller staat al boven de 300 en ze stammen allemaal uit Grietje 13 – staan er ook andere koefamilies in de picture. Wat te denken van de Anky's, waaruit fokstier Molenkamp Sam stamt. De roodbonte Sam (Kylian x Spencer) draait al een tijdje mee, zijn oudste dochters zijn inmiddels vierdekalfs, en staat met een NVI van 215 punten nog altijd in de top van het indexklassement. Hij laat een fraai productieverloop over de lactaties zien en scoort met een fokwaarde van 116 uitmuntend voor celgetal. „De stier is vanwege zijn fokwaarde voor melksnelheid van 92 alleen niet zoveel gebruikt”, denkt Mark.

Van Wichen kocht tien jaar geleden vijf embryo's uit de combinatie Spencer x

Shottle uit de Massia's, waar de roodbonte vaarskalveren Anky 1 en Anky 2 uit voortkwamen. Anky 1 is de moeder van Sam en Anky 2 is nog altijd aanwezig en heeft inmiddels 88.500 kilo melk geproduceerd. Haar dochter Molenkamp Anky 4 (v. Kylian) verkocht de veehouder als pink aan Sietze Henk Haytema in Koudum, waar ze het uitstekend doet. Ze werd met 90 punten ingeschreven en had in het boekjaar 2015-2016 met 15.863 kilo melk met 4,42 procent vet en 3,50 procent eiwit in 324 dagen de hoogste productie van alle roodbonten in Nederland. Spijt dat ze de koe verkocht hebben, hebben de Van Wichens niet. „We hebben meerdere dieren verkocht die het elders goed hebben gedaan. Er is geen betere reclame”, stelt Henk.

Hoornloosheid

Iets dat de laatste jaren steeds meer aandacht krijgt, is het fokken op hoornloosheid. De Molenkamp-fokkerij laat zich hier ook niet onbetuigd. Zo besloot Mark ooit een van de rode Spencer-zusjes, Grietje 48, te spoelen met de Amerikaanse Shottle-zoon Beacon. Hij kreeg er drie dochters van aan de melk en spoelde er eentje met Ladd P-Red. Hij verkocht embryo's aan een Duitse kennis en dat resulteerde in het vaarskalf RZH Gwen-P Red, wat de hoogste RZG-index van alle hoornloze dieren ter wereld bleek te hebben. Als jong kalf werd ze voor 36.000 euro in Nederland geveild en inmiddels staat ze bij Henk-Jan Staal in Ermelo en staan er stieren van haar bij de KI. „Het is een heel goede koe geworden, ze stond jammer genoeg net droog tijdens de

Copyright photo

Grietje 61 RF (Goldwyn x Jocko) was de volle zus van Molenkamp Andy, op zijn beurt de vader van stieren als Julandy en Brandy. Haar kleindochter Dynamic Espot (Fageno x Jerudo) werd onlangs in Schijndel tot kampioene verkozen bij de roodbonte vaarzen.

voorselectie voor de NRM”, weet Mark. Mark beschikt ook over twee homozygoot hoornloze pinken (v. Apoll P) uit de lijn van Anky 2 met torenhoge indexen. En uit dezelfde lijn stamt het kalf Anky 102 Red (Bram RF x Brekem), die een gNVI heeft van 376 punten, waarmee ze bij de allerhoogste van het ras hoort. Bijzonder is ook dat vader Bram RF de stier Molenkamp Bolt als vader heeft, zodat het kalf niet alleen van de Anky's, maar ook van de Grietjes afstamt.

'We weten niet alles'

Van Wichen investeerde ook in andere koefamilies en heeft met Molenkamp Rita Moises (Montross x Meridian) een hoge stier uit de Rita's in Spanje en met Molenkamp KP Carter (Kingpin x Headliner) uit de koe Liner Lillie een top genoomstier in Frankrijk. „Carter is op ons eigen initiatief gestald bij KI De Toekomst en inmiddels verkocht aan de Franse KI Evolution.” Mark hecht waarde aan de hoge genoomindexen en plukt er foktechnisch de vruchten van, maar vindt wel dat de fokkerij praktisch en met realisme bedreven moet worden. „We weten meer dan vroeger, maar we weten vooraf niet alles.” Hij legt uit dat hij Grietje 50 destijds op eigen initiatief met Bookem heeft gespoeld. Bolt is naar Duitsland gegaan en Pepe naar CRV. „CRV heeft bijvoorbeeld besloten maar twee Bookem-zonen in te zetten, Danno en Pepe. Als ze hadden geweten hoe goed de Bookem-zonen het doen, hadden ze veel meer ingezet en had Pepe (hij beschikt over een fokwaarde melksnelheid van 102, red.) wellicht nog geleefd.” ■

Copyright photo

bestaat uit 8,4 kilo graskuil (droge stof), 6,9 kilo mais, 0,6 kilo graszaadhooi, 0,9 kilo bierbostel, 3,3 kilo maatmeel, 1,8 kilo eiwitbrok, aangevuld met maximaal 7 kilo productiebrok en verder in het mengsel nog magnesiumoxide, kalk, natriumbicarbonaat, levende gisten, mycotoxinebinder en organisch gebonden mineralen. Ook krijgen de koeien gedurende de eerste drie weken van de lactatie energiedrank over de brok verstrekt. De bedrijfsvoering is namelijk volledig gericht op het voorkomen van problemen, omdat de beschikbare tijd beperkt is. Het maaien en hakselen besteden de Van Wichens dan ook uit, schudden en harken doen ze wel zelf. Bij het inkuilen worden de eerste en tweede snede over elkaar heen gekuuld. Achter de boerderij ligt 50 hectare grond en in totaal heeft de familie 65 hectare grond in gebruik. Op 13 hectare wordt maïs verbouwd en de rest bestaat uit grasland.